

BISERICA ȘI ȘCOALA.

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână : **DUMINECA.**

<p>PREȚUL ABONAMENTULUI.</p> <p>Pentru Austro-Ungaria : Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor. Pentru România și străinătate : Pe un an 14 fr. : pe jumătate an 7 fr.</p>	<p>PREȚUL INSERTIUNILOR :</p> <p>Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin cam 150 cuvinte 6 cor. ; până la 200 cuvinte 8 cor. ; și mai sus 10 cor. v. a.</p>	<p>Correspondențele să se adreseze Redacțiunii „BISERICA ȘI ȘCOALA“ Ear banii de prenumeratiune la TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.</p>
---	--	---

Intru numele Domnului!

Alesu-și-a Episcop șieși diecesa Aradului, prin reprezentanța sa legală, în persoana merituosului bărbat al bisericii noastre, a Prea Cuvioșiei Sale Domnului **Ioan I. Papp**, protosincol și președinte al Consistorului nostru eparchial.

Venit-a întru numele Domnului, pentru alinarea durerilor mult încercatei noastre biserici, pentru mângâierea și bucuria credincioșilor.

În hotărârile sale nepătrunse Provedința astfel îndreptat-a cumpăna vieții noastre bisericești, ca în scaunul îndelung văduvitei noastre episcopii să ne aducă pe omul muncii, omul faptelor și omul harnic de a duce naia bisericii noastre dreptmăritoare cu mâni destoinice, peste valurile furtunoase, spre limanul misiunii sale.

Venit-a P. C. Sa Dl **Ioan I. Papp**, întru numele Domnului!

Născut dintr'o familie, ai cărei membri din bătrâni, din generație în generație slugitori au fost sfintei noastre biserici; însuși alesul Episcop acestei biserici slugitor a fost, de când a pășit peste pragul vieții publice; și din treaptă în treaptă mers-a înainte, până a ajuns capul acestei diecese.

P. C. Sa dl **I. I. Papp**, e născut în comuna Pocioveliste din comitatul Bihorului, la anul 1848 Decembrie 20 v. Încă de copil s'a îndeletnicit cu ale bisericii, ca fiu al cântărețului de strană Ilie Papp, din Pocioveliste.

Studiile gimnasiale P. C. Sa **I. I. Papp** și le-a făcut la liceul român din Beiuș; după-ce a trecut examenul de maturitate cu deosebit succes,

s'a înscris la cursul teologic din Arad. Ca student în teologie a început deja să lucreze în cancelaria consistorială, și de-atunci și până astăzi, fără întrerupere, de 34 de ani este în serviciul Consistorului din Arad.

În timpul episcopiei I. P. Sale actualului mitropolit Ioan Meșianu în anul școlar 1875—6 P. C. Sa a fost un an de zile și profesor la teologie împreună cu C. L. L. V. Mangra și Aug. Hamsea, dar' simțindu-se lipsa P. C. Sale în administrația bisericească, a fost rechemat la Consistor.

În tot timpul funcțiunii Sale P. C. Sa dl **Ioan I. Papp** s'a distins printro pricepere deosebită de funcționar și în special cu escelent conducător de serviciu și neobosit muncitor.

Cunoscător al tuturor ramurilor de lucrări și în toate resorturile priceput fiind, P. C. Sa este și a fost așa zicând **spiritus rector** al multor lucrări grele mai importante, din câte s'au făcut în această eparchie; căci a servit sub preafericții Episcopi: Procopie Ivacicovici, Miron Romanul, Iosif Goldiș, și sub îndelungata păstorire a I. P. S. Sale D-lui Ioan Meșianu, actual mitropolit al bisericii noastre.

Calea ierarhică a străbătut-o P. C. Sa Dl **I. I. Papp** începând de jos, dela rolul de practicanț; și a trecut prin toate gradele, până la acela de președinte al Consistorului, — dovedind în totdeauna destoinicie și modestie.

În anul 1879 s'a sfințit de diacon; la 1883 protodiacon; la 1890 a fost ales referent ordinar al Senatului bisericesc; la anul 1899 s'a tuns într: monah și a fost înălțat la rangul de protosincol.

Dela moartea Episcopului de pie memorie Iosif Goldiș este președinte al Consistorului și ca atare, în cele mai grele împrejurări a condus diecesa cu pricepere și cu tact, atrăgând atențiunea și deșteptând încrederea tuturor.

Chemat de Provedință, prin glasul bisericii, reprezentate prin Sinodul său legal, la treapta de arhieru, P. C. Sa Dl Ioan I. Papp vine întru numele Domnului!

Mărire Arhierului!

Cuvânt

de deschidere rostit de P. C. Sa dl Dr. Eusebie Roșca, mandatar mitropolitan, ca președinte al Sinodului electoral extraordinar, dela 30 Ianuarie (12 Februarie) 1903.

Venerabil Sinod Eparchial!

»Prin literile I. P. S. D. arhieriscop-mitropolit al nostru Ioan Meșianu, d-to 14 Ianuarie a. c. Nr. 11 M. însărcinat cu onorifica esmisiune, ca în calitate de mandatar al său să conduc actul de alegere de episcop diecesan, pentru eparchia veduvită a Aradului, pe când în această calitate mă presint Venerabilului Sinod, convocat spre scopul indicat în sesiunea extraordinară, conform normelor în vigoare, — sunt pe deplin convins, că onorații deputați sunt conștii, nu numai de însemnătatea actului ce au să efectuească, dar și de răspunderea ce le incumbă pentru validitatea votului la acest act important.

»După un trecut plin de vicisitudini și umilire al bisericii noastre, la inițiativa și stăruința providențialului, fericitului în Domnul arhieriscop-mitropolit Andreiu baron de Șaguna și din grația gloriosului nostru Domnitor Impărat și Rege Francisc Iosif I, astăzi ne bucurăm de o organizare bisericească autonomă, pe bazele cele mai estinse ale constituționalismului și ale exercițiului de drept, încât cu demnitatea cuvenită stăm alături cu celelalte confesiuni din patrie.

»Pe lângă tot avântul îmbucurător, ce l-a luat biserica noastră dela era constituțională încoace, nu numai în ce privește vitalitatea ei prin organizarea sistematică a tuturor părților ei constitutive, dar și în ce privește prosperarea intelectuală și materială, — periodul de 30 de ani, ce l-am parcurs în această formă, este cu mult prea neînsemnat, decât ca practica de până aci să ne fi satorit și o experiență bine determinată, care cu multă probabilitate să ne scutească de aberațiuni în validitatea și aplicarea drepturilor constituționale. Se vor fi făcut greșeli ici-colea, eu aflu just, ca așteptarea lor să se facă nu nu-

mai cu o indulgență binevoitoare, dar și cu cumpanirea tuturor împrejurărilor date.

»Făcând o apreciere teoretică asupra sistemului de organizare constituțională a bisericii noastre, făcută pe bazele canonice, după referințele timpului de astăzi, vom afla, că toate părțile sau elementele constitutive ale Mitropoliei, pe lângă unele dispozițiuni speciale, impuse în mod natural de categoria și sfera de activitate a unei sau altei părți, toate aceste elemente constitutive, în general sunt organizate după același sistem, de unde apoi și rezultă consecvența practică, că, cu drept cuvânt se pretinde și se așteaptă, ca corporațiunile superioare prin modul și forma esercitării și validității dreptului să fie tot atâtea modele pentru corporațiunile inferioare.

»Liber de ori-ce preocupătinne, mai puțin condus de motive incompatibile cu chemarea mea actuală, a conduce efectuirea alegerii fiitorului Episcop, ce are a îndeplini Venerabilul Sinod, — numai binele bisericii, și în special al eparchiei veduvite avându-l în vedere, dator mă simt a accentua dela acest lucru că sunt deplin convins, că pe baza experiențelor de până aci, Venerabilul Sinod, în dorința sa ferbinte, ca eparchia veduvită — acum de timp destul de îndelungat — să-și recapete pe părintele ei sufletesc, la validitatea votului de alegere va procede liber de ori-ce preocupățiuni urmând numai impulsului, ca la aceasta demnitate ierarchică-apostolică să fie chemat cel mai vrednic dintre actualii fii ai bisericii, cvalificați și spre aceasta treaptă, de o reputățiune și vrednicie neescepționabilă pentru toți factorii cu drept de ingerință la acest act de neprecalculabilă însemnătate pentru binele și prosperarea bisericii, și nu mai puțin se va ținea cont ca alesul să fie spre mulțumirea credincioșilor a căror dorințe și e a se valida din partea Venerabilului Sinod.

Constatând în fine că și în punct de vedere ritual s'au îndeplinit cele prescise în §-fii 100 și 101 alinea primă din legea noastră organică împlorând și dela acest loc înțurirea binefăcătoare a darului Duchului Sfânt asupra lucrărilor ce avem de efectuit, prin aceasta ședința Sinodului Eparchial al eparchiei Aradului, întrunit în sesiune extraordinară pentru alegerea de episcop o declar de deschisă.

După sêvirșirea actului de alegere și proclamarea rezultatului, nou alesul Episcop, P. C. Sa Domnul protosincol și președinte consistorial *Ioan I. Papp*, chemat din altar rostește, următorul discurs:

**Prea C. Dle mandatar,
Venerabil Sinod!**

Acest vot al Veneratului Sinod, pe baza căruia Ven. presidiu mă declară ales de episcop pentru scaunul vacantei noastre episcopii, mi-a

mișcat sufletul și mi-a electrizat întreaga mea ființă în așa măsură, încât pentru moment nu îmi aflu cuvinte destul de potrivite pentru a da expresiune fidelă simțului meu de gratitudine și mulțumitei mele profunde pentru aceasta înaltă distincțiune.

Am crescut și trăesc în credința propagată de St. noastră maică biserică, că în lume toate se întimplă cu voia celui prea înalt, și alegerea mea de astăzi nu numai pe mine dar trebuie să întărească și pe alții tot mai mult în această credință a bisericii lui Cristos; de aceea înainte de toate către tine părinte ceresc îmi ridic ochii minții și ai sufletului, și Te rog cu umilință: primește mulțumita mea ferbinte pentru-că prin Duhul Tău cel sfânt ai inspirat alegătorilor voința Tă preasfântă, ca la îndeplinirea scaunului episcopesc vacant să-și întoarcă privirea asupra mea; cu umilința robului mă închin atotputerniciei Tale cu rugarea mea evlavioasă: »Vie împărăția Ta, fie voia Ta“.

Mulțumesc în rëndul al doilea Veneratului Sinod pentru încrederea pusă în mine. Și acestei mulțumiri dau expresiune sinceră nu numai pentru-că prin aceasta alegere mi-s'au recunoscut serviciile prestate sfintei noastre biserici în toate funcțiunile ocupate din încrederea reprezentanței clerului și poporului credincios din eparchie, dar mi-s'a dat totodată și cea mai mare răsplată la care poate aspira un funcționar bisericesc, și această împregiurare are să servească de cel mai bun stimul pentru toți aceia cari chemați sunt acum și chemați vor fi după timp a se dedica cu abnegațiune serviciilor mai înalte bisericesti.

Când însă dau expresiune profundei mele mulțumiri pentru acest vot de deosebită încredere, tot-odată chemat mă simt a declara: că primesc cu toată rezoluțiunea alegerea și mă supun cu toată rezoluțiunea votului Veneratului Sinod, făcând într'una acea promisiune solemnă, că dacă aceasta alegere va întimpina aprobarea din partea Preasfântului Sinod episcopesc și din partea Preainaltului Tron al M. Sale Preagrațiosului nostru monarch, datorința mea va fi să conduc biserica în spiritul evangheliei lui Cristos, în a păcii și al dragostei creștine.

Nu voiu perde din vedere raportul ce există și trebuie să existe între biserică și stat, și astfel stărui-voiu ca clerul și poporul credincios din această eparchie, pururea credincios Tronului și Dinastiei, să rămână și în viitor neclătit în această credință tradițională și în supunerea sa omagială; stărui-voiu ca aceste două elemente constitutive ale bisericii să fie cu respect către legile Țării și către guvernul răspunzător al Majestății Sale preagrațiosului nostru Împărat și rege apostolic; stărui-voiu a cultiva

în aceste două elemente simțul de iubire și alipire către iubita noastră patrie comună, nu altcum simțul de dragoste și buna înțelegere către conaționalii și confesionalii nostri, precum și către celelalte confesiuni, cu cari chemați suntem a promova ordinea morală și vieța pacinică în biserică și stat.

În fine mă adresez Prea Cuvioșiei Tale de mandatar președinte, și mulțumindu-ți pentru conducerea înțeleaptă și deamnă de chemarea unui mandatar mitropolitan, Te rog a fi interpretul fidel al sentimentului meu de reverință și devoțiune fiească față cu Înalt Preasfântul Archiepiscop și Mitropolit al nostru.

Acesta fiind răspunsul meu la votul Veneratului Sinod, rog pe toți d-nii deputați și pe fiecare îndeosebi, să fie interpret fidel mulțumitei mele către clerul și poporul din a cărui încredințare v'ati validat acest drept electoral și să-mi păstrați și pe viitor această stimă și încredere.

Herbert Spencer: „Despre Educație“.

— Urmare și fine. —

Mai departe, Spencer cercetează, care este valoarea științei ca disciplină intelectuală și morală? Ajunge la concluziunea, că studiul științelor desvoltă mai mult, de cât studiul limbilor, memoria și judecata și că știința, ca mijloc de disciplină morală, tinde să producă neatârnamarea caracterului, spiritul de perseveranță și de sinceritate. Atingând apoi cestiunea raportului dintre știință și simțul religios, arată, că adevărata știință este soră cu adevărata religie, pentru că prin știință învățăm a cunoaște natura și prin urmare pe Dumnezeu, autorul naturii și în cele din urmă ajunge la concluziunea, că: *Știința are cea mai mare valoare și pentru disciplina și direcțiunea morală a omului.*

Așadar, la întrebarea pusă la început: *Care e cunoștința cea mai prețioasă?* autorul răspunde: *Cunoștința cea mai prețioasă, din ori-și-ce punct de vedere ar fi luată ea, este știința;* cu aceste se termină primul capitol.

În al 2-lea capitol: „Educațiunea intelectuală“, arată, că, încă de la început, avem de observat existența legăturii dintre sistemele de educație și stările sociale. Așa, când predomina biserica și principiul școlii era: „Crede și nu cerceta!“; când despotismul era în floare și disciplina era menținută prin bătăi și cea mai bună educație era aceea, care zdrobia ori-ce pornire naturală, fie ea bună, sau rea; etc. Faptul acesta a fost uniform pretutindeni, atât în ceea ce privește educația, cât și religia și politica; de asemenea una singură și aceeași este și cauza, care înlocuește uniformitatea prin diversitate. Aceasta este afirmarea individualității, care împarte pe oameni din toate punctele de vedere, deci și în privința educațiunii, înmulțind metodele și perfecționându-le, așa

că azi am ajuns la un mare progres față de trecut. Eată spre ex. câte-va din principiile educației de azi, de cari principii la început nici nu se pomenia ba chiar se lucra în contra lor: Ființa omenească trebuie cultivată atât intelectual, cât și fizic și moral; în tot, ce se face, să se procedeze dela particular la general; să nu se dea cunoștințele de-a gata, ci copilul să fie condus a le afla el singur din observație și comparare; să se desvoalte facultatea de-a observa, căci aceea e baza științei; studiul să se facă cât se poate de plăcut; în sfârșit, educațiunea trebuie să se potrivească în mersul ei cu mersul firesc al evoluțiunii mintale.

Trecând dela generalități la considerațiuni particulare, Spencer observă, că sistemul lui Pestalozzi nu produce efecte destul de bune, din cauza învățătorilor, dintre cari mulți nu se pricep a-l aplica, fiind lipsiți de cunoștințele de psihologie. Pestalozzii însuși nimerise numai ideile fundamentale, dar' nu și aplicațiile, ce-a făcut cu ele; de aceea, Spencer îi aprobă doctrina generală, pe când metodele particulare nu.

Mai departe, autorul arată, că e imposibil a face deservirșit vre-un sistem de educație mai înainte de stabilirea unei psihologii raționale; totuși, dă următoarele principii, cu ajutorul cărora s'ar putea face puțin progres către deservirșirea dorită: Să mergem dela simplu la compus, atât în învățământul fie-cărei ramure de știință, cât și în cunoștința întregă; să pășim dela concret la abstract, dela empiric la rațional; educațiunea să fie o reproducțiune în mic a civilizațiunii, să fie cât se poate de spontanee, să fie însoțită de plăcere, etc. etc. În urma acestora, trecând dela teorie la practica educațiunii, ne dă o serie de exemple despre aplicarea acestor principii oare-cari observațiuni particulare. Între altele, zice, că: vrând, nevrând, educația copilului începe foarte de timpuriu. Copilul, încă din capul locului, are o activitate a facultăților, spontanee și de neînălăturat, căreia trebuie să-i dăm o varietate de materialuri, asupra cărora ea să se poată exercita.

Trecând la lecțiile de lucruri, observă, că sistemul urmat e deosebit de acel al naturii: Copilul să fie lăsat ca el singur să observe și studieze lucrul pus în fața sa, ear' noi să ne mulțumim a-l conduce prin întrebări, a căuta să ne conformăm instinctelor sale intelectuale, a asculta ce ne spune că a observat la lucruri și să-l incurajăm; ba, să-i atragem atenția și asupra celor ce i-au scăpat din vedere, etc. În modul acesta, se va desvolta o plăcere în inima lui, care-i va da curiozitatea de-a căuta să învețe și să știe totul. Cunoștințele, astfel căpătate, îi vor fi în totdeauna întipărite în memoria sa; pe când cu totul altfel ar fi când i-am da noi totul de-a gata. — În sfârșit, lecțiile de lucruri să nu se mărginească numai la lucrurile din casă, ci treptat să se întindă și la cele de pe câmpii, tufșuri, munți, mări, etc. și nu numai în întâia perioadă a copilăriei, ci în toată tinerețea. Apoi, după ce mai tratează puțin despre spontaneeitate și plăcerea, ce trebuie să însoțească educația, Spencer arată, că acest

sistem, indicat de teorie, isbutește și în practică și termină cu cuvintele profesorului Pillans: „Când învățăm pe copii cum trebuie, sunt tot așa de fericiti cât îi ținem în clasă, ca și când au ceasuri libere; la ei exercițiul bine călăuzit al activității intelectuale e însoțit de plăcere ca și exercițiul activității fizice și une-ori produce mai mult.“ Apoi adaugă că. „Educațiunea spontanee și prin urmare plăcută, face pe elev să studieze și singur, chiar când nu va mai fi la școală.“

Victor Elena

Românii din Istria în pericol.

Cetim în ziarul »Piccolo« din Triest. publicat în limba italiană, din 28 Ianuar st. n.:

Agitatorii slavi cărora nu le este greu de a avea sprijinul guvernului austriac, sunt pe cale de a da o lovitură mortală Românilor din Istria. Se încearcă ase întemeia la Frascati Susgnevizza, centrul cel mai tare al Românilor împărășiați în provincia soră, o școală slavă în loc de o școală în limba aceluia popor.

Precedentele sunt cunoscute. După secole de uitare și suferință, Românii au fost aproape »descoperiți« pe la 1840 de către Anton Covaz și Carlo de Franceschi, care în „Istria“ lui Kandler studiază origina, obiceiurile și limba lor. În 1858 dînșii se adresează cu un memorandum către dieta provincială a Istriei spre a avea o școală populară românească, unica apărare contra inundației slave care-i înconjoară și îi strânge amenințătoare. Școala, din cauza unor dificultăți întâmplăte, nu poate fi întemeiată, până când în 1900 dieta deșteptată prin comunul nostru interes cu acest popor, în baza propunerii onorabilului d. Scampiechio, cu solemnitate deliberează că cu ori-ce mijloc să se obție întemeierea școlii românești la Frascati.

Dar agitatorii slavi nu puteau să lase să se îndeplinească acest act de întârziată justiție nici să preserveze de distrugere acest mic centru românesc. Și când consiliul școlar provincial, prin indemnul delegației, începu preliminările pentru fundarea școlii, preoții slavi alergară din casă în casă, profitară și abuseră de ingenuitatea acelor săraci țărani, cari în cursul secolelor au pierdut până și conștiința lor națională și îi făcură adversarii propriei lor salvări.

După o relație pe care o avem înaintea noastră, rezultă, că preoții slavi, sub autoritatea ce le confere haina lor religioasă, spuseră acelor puțini țărani, că Impăratul, chiar împăratul, pretinde ca școala să fie slavă; să primească școala slavă, căci Impăratul îi va scuti de plata taxelor școlare și de contribuirea pentru local. Dacă nu vor primi școala slavă, nu li-se va acorda nimic.

Dacă ar pretinde cu toate acestea școală românească, ar trebui să-și schimbe religia, Românii să devină ovrei, căci toți Românii sunt ovrei!?

Prostiile împrăștiate de preoți, găsiră deschisă inima încrezătoare a Românilor. Și toți, afară de unul, declarară, că vor școală slavă. Consiliul școlastic provincial ceru părerea delegației provinciale. Aceasta, în adevăr cu inima italiană, a răspuns zilele trecute cum trebuia să răspundă; că nu poate să adereze în nici un cas ca să se întemeieze altă școală decât cea românească.

Ce-o să se întâmple acum? Este ușor de a trage concluzie din experiența trecutului. Consiliul școlar provincial o să voteze înființarea școlii slave și delegația provincială nu va aproba fondurile necesare. Și Românii vor rămâne fără școală pe care chiar dinșii o cereau cu insistență la 1888.

Desigur că delegația provincială interioară va face totul, ca chiar contra inconstienței lor opoziții să se dea Românilor din Val d'Arsa școala în limba lor națională. Dar aceluia care cunosc cea mai recentă istorie școlastică a provinciei le rămâne puțină speranță ca dorințele lor să fie îndeplinite. Deja de pe acum delegația provincială istrieană trebuie să se gândească să pue în execuție vótul dietei din 1900: instituind la Frascati ca singură o școală românească, fără concursul consiliului școlastic provincial, în care au majoritatea elemente nu prea iubitoare de drepturile aceluia care, în definitiv, plătesc toate cheltuelile școlilor.

Procedând astfel Istria, o să facă operă moralizatoare, contra agitatorilor demoralizatori, adecă contra preoților slavi, și o să facă o operă de dreptate către un popor, decăzut atât de jos, din cauza nepăsării seculare, în cât se pretează a fi un instrument orb în mâinile celor mai mari inamici ai lor, și o să prevadă în acelaș timp la apărarea națională, împedcând ca mâne să se unească armata adversarilor noștri cu aceia ce ne sunt frați și pot deveni mâne aliații noștri contra inamicului comun.

Și este curios că acești români să se renege singuri tocmai când existența lor națională se impune mai tare recensămintelor guvernamentale. Câte-va cifre vor explica totul. În recensământul oficial din 1846 Românii din Istria sunt abia 1551, deși cinci ani mai târziu Czoernig, care de sigur nu e nici prieten al Românilor nici al italienilor, zice că sunt 2800, și ceva mai înainte Kandler a cărui onestitate științifică este superioară ori căror bănueli, îi calculase la 10.000. Pentru recensământul din 1880, Români nu există de loc. Apoi din nou îi vedem în acele din 1890, dar sunt trecuți abia

4761. În fine în recensământul cel din urmă 31 Decembrie 1900, sunt 1311!

Chiar dacă ar fi numai 1311 Români din Istria, tot este datoria noastră să-i scăpăm de stări cari ar vrea să-i nimicească. Școala românească din Frascati, când s'ar împrăstia de lângă dansa norul de insinuație și minciuni, ar îndeplini între altele acest miracol; s'ar ști căți Români neoși sunt trecuți de recensămintele oficiale, actualmente ca slavi.

Căci nu de azi bate din Viena vânt contra Românilor. În anul 1890 nu se dă voie Românilor, atunci mult mai numeroși între noi, de a paște oile în împrejurimile Triestului sau de a lucra câmpurile părăsite. Și decretul, din Viena îi nimea »popor fără patrie.« Românilor rămași, Istria le-a dat o parte tocmai la Arsia, pe lângă fluviul sacru al lui August. Să se reînnoiască acum opera mântuitoare a Istriei, episod din aceea ce Rastignac nimea zilele trecute »romana eternitate a forțelor italiice.«

Predici dogmatice.

Predici dogmatice sunt acelea propuneri religioase în cari se desfășură un adevăr sau o faptă a credinței creștine. Scopul lor este, a înfățișa într'un mod exact și temeinic adevărurile credinței; ele sunt mai ales necesare pentru timpul present. unde o mare parte a creștinilor noștri voesc numai aceea să creadă, ce li se dovedește bine și îndeosebi cu temeieri raționale.

Învățaturile credinței sau dogmele se pot trata într'un mod dublu, și anume 1. Dogma se răspică clar, se esplică, se dovedește și se apără în contra atacurilor re'nfrângându-se rătăcirea opusă adevărului; sau 2. dogma se presupune ca cunoscută, arătându-se numai efectele ei practice, eficacitatea ei. De oare-ce cu modul prim al tratării predicatoriul se îndreaptă la mintea, cu al doilea la inima auzitoriului, se împreună de regulă amândouă modurile de tratare.

Cu deosebită îngrijință trebuie tratate în predici dogmatice învățaturile diferitoare, adecă acele învățaturi în cari se diferesc singuraticile confesiuni creștine de biserica noastră, parte spre a întări poporul în credința sa, parte spre a efectui o alipire mai firmă către biserică. La predici de acest fel e lucrul cel mai consult a se folosi de modul apologetic al înfățișării, care se cuprinde în aceea, că adevărul ortodox se esplică clar și lămurit, se dovedește temeinic, se descrie cu vioiciune în frumșeța și eficacitatea sa, eără părerile și afirmările false se propun ca obiecțiuni și se re'nfrâng cu espresiuni blânde și amicale. Prin acest mod al înfățișării se convinge mintea și se câștigă inima mai lesne decât prin modul polemic al înfățișării, care așiderea se întrebuintează la tratarea învățăturilor diferitoare și se cuprinde în aceea, că învățătura opusă adevărului ortodox se atacă direct, reînfrângându-se cu temeieri

solide. Acest mod al înfățișării de regulă nu e de recomandat (mai ales nu predicatorilor tineri), dacă se apleacă însă, să se facă polemica cu cea mai mare prudență. Predicatoriul să combată numai rătăcirea, arătând că ea contrazice adevărului și are influință dăunătoare asupra vieții, persoanele însă să nu le atace nici când. Limba să fie clară, fermă și decisivă, ear' răspunsul hotărîtor și bine motivat. În ori ce cas predicatoriul să evite ori ce perplexitate și ne-decisiune.

CRONICA.

* **Sinodul electoral.** *Joi, la 30 Ianuarie (12 Febr.) s'a întrunit Sinodul eparchial al diecesei noastre în ședință, pentru a alege cap-veduvei eparchii.*

Alegerea a fost condusă de mandatarul I. P. S. Sale Domnului Ioan Mețianu arhiepiscop și mitropolit, de P. C. Sa dl Dr. Eusebie Roșca, protosincol și director al Seminarului andreian.

Actul alegerii a decurs cu toată demnitatea și solemnitatea cuvenită la un atât de important act, obținând majoritatea voturilor, 36 din 57, P. C. Sa Dl Ioan I. Papp, protosincol și președinte al Consistoriului din Arad.

Resultatul alegerii a fost primit cu însuflețire.

În numărul viitor vom da raportul oficios despre alegere.

* **Fondul tinerimei.** Direcțiunea seminariaală din Arad, roagă pe toți colectanții să binevoiască a administra sumele colectate pentru fondul tinerimei. De altfel colectele intrate până acum sunt o viuă icoană despre starea sufletească a diecesanilor. Noi din parte-ne vom reveni și statistic vom arăta, că cei crescuți cu pâinea diecesană în alumnee și cu stipendii diecesane precum și anumite cercuri vinătoare de favor bisericesc cu un cuvânt cei-ce au luat, nu au învățat din aceea morală, ca să-și dea când va veni rîndul lor. Vorba e, că dacă nu facem acest fond **trebuie să încete ajutoarele**, căci nu pot fi consumate fondurile în culina internatelor. Fapt e mai departe că din colectă de 2—4 coroane, nu se poate face fond de ajutorarea multora; vor fi ajutoarați dar pe cât se va ajunge din 2—4 coroane capital, dar atunci să nu plîngă nimenea că băiatul ori protegiatul său n'a fost împărțit de stipendiu ori primit în alumneu. — Vom reveni altfel, după-ce vom avea tot materialul colectat gata.

* **Pentru fondul de ajutorare al elevilor dela Seminarul diecesan rom. gr. or. din Arad** s'au adunat următoarele sume:

Colecta Nr. 33 dela oficiul parochial din Șimand, prin colectantul Augustin Beleş, preot: Biserica ort.-română din Șimand 50 cor.; Augustin Beleş, preot Șimand 100 cor.; Maximilian Lucața,

*20 cor.; Ioan Volentir, învățător 5 cor.; Pavel Stana, învățător Șimand 5 cor.; Petru Angel, econom 40 fil.; Ștefan Rugea, 60 fil.; Toader Mișca 40 fil.; Petru Herede, 40 fil.; Mornaila Todor, 80 fil.; Petru Capra, 60 fil.; Flore Ungurean, 60 fil.; Flore Ciobota, 40 fil.; Ioan Miclăuș, 2 cor.; Petru Anghel 60 fil.; Ștefan Hotăran, 40 fil.; George Suci, 40 fil.; Ioan Moț, 40 fil.; Ioan Brădean, 2 cor. *La olaltă 190 cor.**

Colecta Nr. 238 dela oficiul parochial din Budinț prin colectantul Dimitrie Popovici, preot: Dim. Popovici, preot 2 cor.; Maria Popovici, preoteasă 1 cor.; Ilie Bucovan 40 fil.; Nicolae Milinc 20 fil.; Lazar Maranescu 20 fil.; George Stepan 50 fil.; Dimitrie Gornicu 20 fil. De tot 4 cor. 50 fil.

Colecta Nr. 95 dela oficiul parochial din Minead, prin colectantul Ioan Muntean, preot: Biserica rom. gr. or. din Minead 1 cor.; Ioan Munteanu 1 cor. De tot 2 cor.

Colecta Nr. 373 dela oficiul parochial din Saca, prin colectantul Lazar Popoviciu, preot: George Popoviciu, capelan 1 cor.; Lazar Popoviciu, preot 1 cor.; Iuliana Milian 20 fil.; Silvia Popoviciu 20 fil. De tot 2 cor. 40 fil.

Colecta Nr. 426 dela oficiul parochial din Apatel-unguresc, prin colectantul Mihail Drimbea, preot: Mihail Drimbea, preot 2 cor.; Florian Chivari, inv. 1 cor.; Ioan Kövari 10 fil.; Mihai Kövari 20 fil.; Ianu Bondor 80 fil.; Moise Ciara 20 fil.; Florian Trippon 10 fil.; Mihaiu Köváry 12 fil.; Ioan Iuhás 10 fil.; Teodor Chivari 20 fil.; Kövári János 10 fil.; Petru Drimba 20 fil.; Alexandru Papp 20 fil.; Dimitrie Gebe 10 fil.; Ioan Gihe 20 fil.; George Benche 10 fil.; Demetrie Chiș 10 fil.; Ioan C. Drimba 0 fil.; Laczko Katieza 20 fil.; George Chiș 20 fil.; Demetriu Luncan 20 fil. De tot 6 cor. 12 fil.

Colecta Nr. 348 dela oficiul parochial din Ds.-Gurbești, prin colectantul Mihai Caba, preot: Biserica rom. gr. or. din Dsosani 40 fil.; Mihai Caba, preot 1 cor. De tot 1 cor. 40 fil.

Colecta Nr. 41 dela oficiul parochial din Gașca prin colectantul Traian Terebenț, paroch: Iuliu Groșorean inv. 1 cor.; Teodor Cherecheanu, inv. 1 cor.; Tr. Terebenț, preot 1 cor.; Pavel Marița, cr. snic 20 fil.; Biserica rom. gr. or. din Gașca 10 cor.; Iosif Vanc 50 fil.; Georgie Bendea 20 fil.; Georgie Petrean, econ. 40 fil.; Teodor Biroaș 10 fil.; Florian Dirlea 10 fil. De tot 14 cor. 50 fil.

Colecta Nr. 502 dela oficiul parochial din Husușeu, prin colectantul Iosif Roxin, preot: Iosif Roxin 2 cor.; Nicolae Câmpian, inv. 1 cor.; Bocio Pavel 10 fil.; Grigoriu Toran 5 fil.; N. Magior 5 fil.; Florian Vaida 10 fil.; N. N. 10 fil.; Petru Avram 20 fil.; Florian Chiș 20 fil.; Doamna Roxin, preoteasă 20 fil. De tot 4 coroane.

A încurs pe aceste 8 colecte suma de 224 cor. 92 fil.

Suma intrată până aci . . . . . 334 " 21 "

La olaltă: 559 cor. 13 fil.

* **Femeile române de pe Murăș**, arangează în 9/22 Februarie 1903 petrecere cu dans, în localitatea ospetăriei „Cerbul de Aur” din Șovirșin. Începutul la 8 ore seara. Prețul de intrare de familie 4 cor.; de persoană 2 cor. Venitul curat e destinat pentru zugrăvirea bisericii din Govoșdia. În pauză se joacă bătuta, călușerul și romana, damele sunt rugate a se prezenta întru cât numai se poate în costume naționale, oferte marimonioase se primesc cu mulțumită și se vor cvita pe cale publică. Invităriile să se presinte la casă.

* **Mulțumită publică.** În favorul edificării școlii gr.-or. române din comuna Peșteș — acum edifi-

cată și predată destinațiunii sale — au mai intrat următoarele contribuiri:

Cu lista Nr. 29, colectant Spectatul Domn Ioan Papp Oradea-Mare, dela P. On. Domni: Ioan Papp protonot. comit. 50 cor.; Dr. Florian Duma adv. 20 cor.; Dr. Coriolan Papp director la Bihoreana 5 cor.; Nicolae Zigre adv. 10 cor.; Dr. George Popoviciu 5 cor.; Iustin Ardelean redactor 5 cor.; Nicolae Prodanoviciu 2 cor.; George Rocsin 3 cor.; Aurel Zigre 3 cor.; Dr. Aurel Lazar adv. 10 cor.; Dr. Ioan Buma adv. 10 cor.; toți din Oradea-Mare; Teodor Oancea notar B.-Lazuri 4 cor.; Dr. Andreiu Ille adv. Tinca 3 cor.; N. N. 4 cor.; N. N. 1 cor. Suma: 135 cor.

Cu lista Nr. 42 colectant On. domn Ioan Bere, învăț. în Remeși, dela onorații domni și d-ne: Mihaiu Bere, preot 2 cor.; Ioan Bere, inv. 2 cor.; Iulian Bere 50 fil.; Vasiliu Bere 50 fil.; Mihaiu Bere 50 fil.; Nicolae Bere 50 fil.; Sabina Bere, născ. Papp 1 cor.; toți din Remeși, și dela George Onciu, preot în Surduc 2 cor. Suma 9 cor.

Pentru care sume subscrisul în numele comunei bis. gr. or. din Peșteș, vin a exprima cea mai sinceră mulțumită, dorind ca dinarul generoșilor contribuenți oferit culturii naționale române să fie răsplătit însușit și înmăit.

Peșteș, la 30 Ianuarie v. 1903.

Stefan Tulvan,
not. com. paroch.

Abonament

la

„Biserica și Școala“

PREȚUL ABONAMENTULUI:

Pentru Austro-Ungaria:

Pe an 10 coroane; pe șase luni 5 coroane

Pentru România și străinătate:

Pe an 14 franci; pe jumătate an 7 franci

Abonarea se poate face prin mandat poștal, având a se scrie legibil numele și adresa abonamentului, pe cuponul mandatului poștal A se adresa direct la

Administrația tipografiei diecesane.

Arad, strada Révay Nr 10.

Terminul de solvire pentru calendarele 1902 și 1903 eventual returnarea calendarelor nedescăcute din 1903 exprimând deja în 15 l. c. prin aceasta rugăm pe toți acei domni cari nu au satisfăcut acestui ordin să achite prețul în timpul cel mai scurt ear calendarele nedescăcute să le returneze cel mult până în 30 l. c. st. n. căci la din contră nu se vor mai reprimi ear contul respectivilor va fi însărcinat până în puterea calendarelor trimise în luna Octomvrie 1902.

Arad, la 23 Ianuarie 1903.

Administ. Tipografiei diecesane
strada Révay Nr. 10.

Concurs.

Conform concludului Ven. Consistor gr. or. rom. din Oradea-Mare de sub numerii 670 și 1502 din 902 pentru parochia Tarcaiița în tractul Vașcoului, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare. Emolumentele sunt cele cuprinse în coala B. dela fassuniile pentru congruă, și anume: a) bir preoțesc în bucate prețuit 100 cor.; b) bir în bani 160 cor.; c) întregirea dela stat 498 cor., ear' pentru cortel 80 cor.; d) stolele îndatinate pretinse la 60 cor.; totodată i-se pune în prospect alegândului preot administrarea parochiei vecine Merag. Recurenții vor avea a-și trimite petițiunile lor în terminul indicat în Beiuș la subscrisul. Beiuș, 28 Februarie 1903.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: VASILIE PAP, protopopul
Vașcoului.

— □ —

1—3

Pentru îndeplinirea definitivă a parochiei Căcărău, se escrie concurs, cu termin de 30 de zile dela prima publicare în foaia oficioasă „Biserica și Școala.“

Emolumentele sunt: 1) Usufructul alor 7.1299/1600 jug. pământ extravilan; 2) birul de câte o măsură curuz sfărîmat dela circa 50 de case; 3) stolele îndatinate și 5) întregirea venitor dela stat, cu suma de 766 cor., 24 fil., pentru preoți fără 8 cl. gimnasiale.

Casă parochială nu este și înaltul guvern pentru cvartir a stabilit 100 cor., cari sunt cuprinse în suma de mai sus.

Dările le-va suporta cel ales.

Recurenții sunt poftiți, ca recursele instruite cu documentele prescise, adresate comitetului parochial din Căcărău, să le subștearnă în terminul indicat oficiului protopopesc din Buteni (Arad-Butyin), având a se presenta în sf. biserică, spre a-și arăta desteritatea în cele bisericesti.

2—3

Comitetul parochial:

În conțelegere cu mine: IOAN GEORGIA, protopresbiter.

— □ —

Pentru stațiunea învățătorescă dela școala de băeți din Pauliș, devenită vacantă prin trecerea în statul de pensiune a învățătorului Stefan Onu, se publică concurs cu termin de 30 de zile dela întâia publicare în „Biserica și Școala“

Venitele împreunate cu acest post sunt: 1) în bani gata 600 cor.; 2) jugere catastr. pământ arător; 3) 6 orgii (stângeni) lemne, din cari e a se încălzi și sala de învățământ; 4) pentru conferință 12 cor.; 5) pentru scripturistica 10 cor.; 6) una cănepiște; 7) dela înmormântări unde va fi poftit câte 1 cor.; 8) cvartir liber cu 3 chilii, 1 cuină, cămară, pivniță, grajd, colnă pentru lemne și grădină de legume.

Recurenții în sensul Regulamentului vor avea să producă documentele recerute, cari le vor subșterne Prea Onor. Domn adm. protopresbiter în M.-Radna, dar adresate comitetului parochial gr. ort. rom. în Pauliș, ear în vr'o Duminecă ori sərbătoare se vor presenta în sf. biserică spre a-și arăta abilitatea în cântări și tipic. Cei cu atestat despre conducere de cor și cei cu clase medii vor fi preferiți.

Dat din ședința comitetului parochial gr. ort. rom. din Pauliș, ținută la 1/14 Sept. 1902.

Cornel Popescu, m. p.

George Stoian m. p.

preș. com. paroch.

not. com. par.

În conțelegere cu: VASILIE BELEȘ, adm. prot.

—□—

2—3

În sensul înaltei rezoluțiuni consistoriale de sub Nr. 7266 din 30 Decembrie 1902, pentru întregirea vacantului post de paroch din parochia de clasa a II-a Jabăr, tractul Belințului, se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul diecesan, „Biserica și Școala“ din Arad.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Sesiunea parochială constătătoare din 30 jugere pământ arător;

2. Grădină parochială intravilană de 800 st. □ și estravilană de asemenea de 800 st. □;

3. Stolele usuete cu adausul că, întru cât aceste stole ar fi mai mari decât cele prevăzute în „Norma stolară“ votată de Venerabilul Sinod eparchial sub Nr. 210 din 1897, să se reducă la cele cuprinse în aceasta;

4. Întregirea dela stat, care acuma face la an pentru preoți cu cvificație sub 8 clase gimnasiale 539 cor.

Reflectanții la acest post au să-și aștearnă concursurile lor instruate amăsurat legilor noastre în vigoare, în terminul concursual, comitetului parochial din Jabăr, pe calea oficiului protopresbiterial gr. ort. român din Belinț (Bélincz, Temesmegye), și să se prezenteze, în terminul regulamentar, într'o Duminecă ori într'o sârbătoare, în sfânta biserică din Jabăr, spre a-și arăta desteritatea în ritualii, eventual în oratorie.

3—3

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: GERASIM SĚRB, protopresbiter ort. român.

—□—

Pe baza ordinațiunei Ven. Consistor gr.-or. orădan din 30 Decembrie 1902. Nr. 2250/184 B. se escrie concurs pentru un post de capelan temporal lângă veteranul preot Gavriil Iorgul din Ponora tractul Pesteșului cu termen de alegere de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele încopciate cu această parochie sunt:

1. Casa parochială cu două chilii, culină, camară, și grădină de 800 □; 2. Pământ parochial fânaț, 4 holde catastrale 800 □ estimat în 16 cor.; 3. Pășunat 31 holde catastrale 800 □ în 16 cor.; 4. Dreptul de pășunat și lemnărit la trebuință.; 5. Birul dela 180 numere de case una vică de cucuruz sfârmat a 2 cor. 360 cor. din acest bir preotul este dator a-și ținea și cantor. 6. Una zi de lucru, pedestrașii cu mâna jogașii cu jugul.; 7. Stolele usuete după calculul mediu de 5 ani din urmă 186 cor., toate acestea dau suma de 576 cor., către care se mai pune în persfectivă congrua dela stat, după-cum va fi stabilit, dreptul de folosință a locuinței parochiale până la moartea veteranului preot remâne aceleia, ear alegândul capelan se va îngriji însuși de locuință, alegândul capelan se va bucura de toate beneficiile enarate cu jumătate.

Cei-ce doresc a ocupa acest post sunt poftiți a-și trimite recursele instruite cu toate documentele prescise subscrisului în Lugașul sup. și a-se presenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în Sf. biserică spre a-și arăta desteritatea în cele bisericesti.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine TEODOR FILIP, protopresbiter.

—□—

3—3

Pe baza hotărării comitetului parochial se deschide din nou concurs pentru stațiunea a doua învățătorească din Buteni cu termen de alegere de 30 de zile dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala,“ cu următoarele emolumente:

1). Salar în bani gata: a) 330 cor. 80 fil. dela comuna politieă, ca rescumpărare alor 20 șinice debucate dela moara comunei; b). 369 cor. 20 fil., dela comuna bisericăscă; c.) 130 cor. tot dela comuna bisericăscă, ca adaus personal—salar sigur în tot anul pentru înființarea și conducerea unui cor bărbătesc pe 4 voci (cel-ce nu e capabil de a înființa și respective de a conduce corect un cor ca atare, nu poate reflecta la acest salariu de sub c). 2). Scripturistica: 10 cor.; 3). Conferința: 20 cor.; 4.) 32 m. □ de lemne în natură, în preț de 128 cor., computați, — (pentru încălzitul școalei comuna bisericăscă se îngrijește separat). 5). Dela îngropăciuni unde va fi poftit dela fiecare cas câte 1 cor., ceea-ce ar face anual circa 50 cor.; 6). După serviciul de 5—5 ani eventualele cvinvenale.

Stațiunea învățătorească fiind destul de bine clasificată se recere ca recurenții să fie „bine“ cvalificați și provăzuți cu atestat de cor dela profesorul de musică. Cei slabi — cu calcul general „suficient“ cvalificați nu snt admiși la candidare respective la alegere. Recurenții să-și subștearnă petițiile lor adresate comitetului parochial la Rev. domn Ioan Georgia protopresbiter în Buteni (Buttyin) com. Arad, cu documentele prescise și cu o „declarațiune“, că pe baza serviciilor prestate, de când își formează dreptul la cvinvenal? și să se prezenteze în sf biserică spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Dat în Buteni din ședința comit. parochial ținută la 29 Decembrie v. 1902.

Preot: Iuliu Bodea,

președ. comit. paroch.

Petru Perva,

inv. not. comit. paroch.

În conțelegere cu: IOAN GEORGIA prot. insp. școl.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea definitivă a parochiei de cl. III. Hodiș, se escrie concurs, cu termen de 30 de zile dela prima publicare în foaia oficioasă „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt: 1.) Usufructul alor 30 jug. cat. de pământ estravilan și dreptul de pășune pentru 16 capete, eventual rescumpărarea pășunatului cu 64 cor.; 2.) Birul câte una măs. de cucuruz dela circa 110 case; 3.) Stolele indatinate; 4.) Întregirea venitelor dela stat, până la 800 cor., suma stabilită de 433 cor. 02 fil.; 5.) Casă parochială cu intravilan.

Dările le-va suporta cel ales.

Recurenții sunt poftiți, ca recursele instruite cu documentele prescise, adresate comitetului parochial din Hodiș, să le subștearnă oficiului protopopesc din Buteni (Arad *Buttyin*) având a se presenta în sf. biserică de acolo, spre a-și arăta desteritatea în cele bisericesti.

Se observă, că cel ales va avea să provadă catechisarea la elevii gr. or., deobligați a cerceta școala cotidiană și de repetiție, cari cercetează școalele din comună, fără privire la caracterul școalei și fără a aștepta remunerațiune pentru catechisare, dela parochie ori diecesă.

H o d i ș, la 12/25 Ianuarie 1903.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: IOAN GEORGIA, protopresbiter.

—□—

3—3